

הלכות פסח תלא-תלכ

טו

הכוכבים יתפללו מיד כצאת הכוכבים ואח"כ ילכו לבתיהם לברוק החמץ שאם ילכו לברוק קודם תפלת ערבית יהיה טורח לקבצם אח"כ^ט להתפלל בעשרה ותתבטל מצות תפלת הצבור לגמרי מחמת הקדמת הבריקה אבל אם יתפללו בעשרה קודם הבריקה לא תתבטל מצות הבריקה לגמרי:

טז וכן במקומות שיש הבורות שיש להם שיעור קבוע ללמוד הלכות פסוקות בבבב"ג אחר התפלה אל יבטלו למורהם בלילה זו מחמת בדיקת המין שהרי אפשר לברוק אחר כך ולא תתבטל מצות הבריקה לגמרי ואין לחוש שמא ימשכו בלמודם עד שישכחו חובת הבריקה שהרי מוכרחים הם לבוא אל בתיהם לזון שבוודאי לא ילינו בבית הננסת וכשיבא כל אחד מהם לביתו יזכור חובת הבריקה^{טז}:

י כמה דברים אמורים כשעוסקין בדבר הלכה בלא פלפול אבל אסור לעסוק בפלפול אפילו בבבב"ג שיש לחוש שמא ימשוך כל כך בפלפול עד שיהיה לבו טרוד באותו פלפול וישכח חובת הבריקה אף כבואו לביתו^{טז}:

יא אם הוא יושב ולומד קודם צאת הכוכבים (ג) ואומר להכיר^{טז} שאינו לומר^{טז} שכשיגיע זמן הבריקה יזכר אותו ויפסיק מלמודו^{טז} הרי זה מותר אף אם הוא תוך חצי שעה לפני צאת הכוכבים:

תלכ דין ברכת בדיקת החמץ וכו' י"ב סעיפים:

א קודם שיתחיל לברוק צריך לברך^ב כמו שמברכין על כל מצות מדברי סופרים^ג ומה הוא מברך בא"י אמ"ה אקב"ו על ביעור החמץ ואע"פ שכשענה זו אינו ממערו עדיין^ד מכל מקום כיון שלאחר הבריקה מיד הוא מבטלו ומפקדו כל החמץ שנשאר

קונטרס אחרון

(ב) ואומר להכיר בו בלאי זוטא^{טז} העתיק מותר ללמוד, משמע אבל לדבר הרשות לא מהני, וכן הוא במ"א סי' ער"ה^{טז} לחד שינויא, וע"ש בט"ז^{טז} וצריך לחלק^{טז} בין זה להא דאמרין בפ"ב דסוכה^{טז} דלא מהני מוסר שינתו לאחרים משום דערבך ערבא צריך:

בא"ה שגוי לשון ובהוספת מ"מ גנינים. עיקרי השגויים וכן המ"מ גנינים ויעתקו לקמן בשה"ג (באותיות מרגשות, כשאר המ"מ שברפום ראשון).
ב גמרא מיוחדת דרב יהודה אמר רב (כ"ה גירסת הרא"ש פ"א ס"ז) דף ג, סע"א (שצריך לברך). רב דורה אביר שמואל שם ע"ב (שהברכה היא קודם שיתחיל לברוק). מור ושע"פ ס"א.
ג מפעם שנתבאר לעיל סי' קנח סמ"ז וש"נ וראה מגילת אברהם ע' 192.
ד מוסקת הגמרא שם. מור ושע"ע שם. וכו' במדור. ה ראה מגילת אברהם שם. ו רא"ש פ"א ס"ז. סו"ל.

עט מ"א סוף ס"ק ה.
פ ראו"ח בשו"ת מים עמוקים סי' עט. אחרונים. נסת הגולה הג"מ. מ"א ס"ק ה. ח"י ס"ק ג.
פא מ"א ח"י שם.
פב תולדות צבי ס"ק א. אק"ה זוטא ס"ק ה.
פג ע"י סי' טורה ס"ד, שנשם הוכיח תחלת צבי את רוע, ושם מובאר דהיינו דוקא בחביו שאינו לומד.
פד ראה פנמי יעקב ד ע' י.

סימן תלכ

א מקובץ גירול תורה (ג) חוב' י (ראה מבוא שם) דרפ"מ תעלומה כתיב' הרה"ק מהר"ל של סימן זה,

ציונים לקונטרס אחרון

עז כיון דפסקינן התם כמ"ז להתיר אף לדבר הרשות, ע"כ צריך לחלק בו, וראה שו"ת בית שלמה או"ח סי' מה בהג"ה מבין המחבר. אוצר ההלכות ס"ק כד. משנה שלמה סי' ל ס"ק ג. פנמי יעקב ד ע' יד, עז כו, א.

עד ס"ק ה.
עז ס"ק ה. וראה משנה שלמה סי' ל ס"ק ג.
עז ס"ק ג, שכן הוא גם לענין פולין, וכו"ה לעיל שם.

הלכות פסח תלב

בביתו שלא מצאו בבדיקה זו¹ הרי ביטול זה נקרא ביעור² כדינו לחמץ שאינו ידוע לו שלא מצאו בבדיקה והחמץ הידוע לו הוא מצניעו עד למחר שיאכל ממנו עד שעה ה' והמותר מכערו מן העולם³ וביעור זה שבוים י"ד וביטול זה שבולל י"ד אין מברכין עליהם כלום והן נפטרים בברכה שבידך על הבדיקה שהיא תחילת הביעור לפיכך מברכין עליהם על ביעור חמץ⁴:

ב ולמה אין מברכין על בדיקת חמץ שהוא מתחיל בה מיד לפי שאין הבדיקה תכלית המצוה⁵ שהרי מי שברך ולא ביער את החמץ שמצא בבדיקה לא עשה ולא כלום⁶ וכן אם לא ביטל חמצו אחר הבדיקה עדיין לא נגמרה מצות ביעור חמץ⁷:

ג ולמה אין מברכין שהחיינו קודם הבדיקה והרי היא מצוה הבאה מומן לזמני⁸ לפי שמצוה זו היא לצורך הרגל לתקן הבית ולבער החמץ מתוכו לצורך המועד לפיכך היא נפטרת בברכת שהחיינו שמברכין ברגל בקידוש לילה⁹:

ד אם בירך אקב"ו לבער חמץ יצא ואין צריך לחזור ולברך¹⁰ וכן כיוצא בזה בשאר מצות שמברכין עליהם בלשון על כמו על אכילת מצה¹¹ על אכילת מרור¹² אם בירך עליהן בלמ"ד לאכול מצה לאכול מרור יצא וכן כל המצות שמברכין עליהן בלמ"ד לקבוע מזוהה לקרוא את הלל אם בירך בלשון על קביעת מזוהה על קריאת הלל יצא אבל אכל התחלה צריך לברך על כל מצוה ברכה שתקנו לה החכמים ומעם שינוי הנוסחאות בברכת המצות הוא מבואר בראשונים¹³ ע"ש:

ה אם שכח לברך קודם התחלת הבדיקה אם נזכר קודם שגמר את הבדיקה לגמרי¹⁴ דחינו שנשאר לו עדיין לבדוק מקום אחד או אפילו זוית אחת ואפילו חזר אחד (אם הוא בעיניו שיש לחוש שמא יש שם בחזר כזית חמץ עיין סי' תמ"ו¹⁵) חייב לברך קודם שיגמור בדיקה זו אבל אם נזכר לאחר שגמר בדיקתו לגמרי לא יברך כלום¹⁶ שכל המצות מברכין עליהם עובר לעשייתן¹⁷ אבל לאחר גמר עשייתן היאך יברך ויצונו לעשות מצוה פלונית ואינו עושה כלום¹⁸ שכבר עשה (א) ויש מי שאומר¹⁹ שאף על

קונטרס אחרון

(א) ויש מי שאומר בו²⁰ כך כתב הט"ז²¹, ואף המג"א²² כתב כן, אלא דיש לומר דהמג"א מיידי

לולב ולקמן סי' תרנ"א סי"א, וראה לקו"ש חכ"כ ע' 128. חלו' ע' 15 הערה 12. שלחן המלך חלו' ע' לה. הער"ב תתמו ע' 60.

טז דרכי תשובה סי' ק"א. ח"י סי' ג. יז ברלקמן סי' תע"ה סי"ה. יח ברלקמן שם סי"ב. יט רמב"ם הל' ברכות פ"א רמ"ז. רא"ש פ"א סי' ר"ן (ג, ב) ד"ה וקשיא.

כ כל בו סי' נח (ג, ב). ח"מ"א סי"א. כא סעיף ג. וראה מ"מ וציונים. כבר מלבי"ם (הוספות).

כב ב"ח סוף סי' ב' ד"ה נראה. כג ברע"ל סי' נז ע"ש.

כד ראה גם לעיל סי' רסג סי"א.

כה ט"ז סי' ב. ח"מ"א סי' ב.

ז בבתי"ו כד"ש בס"י תלד סי"ג. ח ראה קובץ יעריל תורה (נ"ג) כא ע' תקלא ואילך. טפולת אברם שם.

ט בבתי"ו: כח"ש בס"י תת"ה סי"ג. י ראה שם. וראה כל בו סי' נח (ג, ד). הובא בב"ח סי"א שלשון ביעור כולל גם בדיקה וביטול.

יא ב"י ס"ה ונ"ש רבינו שבדיקת. מ"ז סוף סי' א. וכה' לענין עשיית ציאת ברע"ל סי' י"ג סי"א וש"נ.

יב ראה גם לקמן סי' תמו סי"א.

יג ראה ב"י שם.

יד ראה עירובין ג, ב. וכה' לקמן סי' תקפ"ה סי"ה. ט"ו תר"ש סי"ג. סי' תרנ"א סי"א.

טז רא"ש פ"א סי"ג. שו"ת הרא"ש כלל יד סי' וכלל כה סי"ג. מור ושו"מ סוף סי' ב. ונודיע דהנה אעשה מוכה

ציונים לקונטרס אחרון

ב סי' ב.

א סי' ב.

הלכות פסח תלב

פי כן יברך לאחר בסוף שעה ה' כששורף את החמץ שמצא בבדיקה שהרי שרפה זו עיקר ביעור חמץ ודהו ראוי לברך עליה אלא שפוטריין אותה בכרבת על ביעור חמץ

קונטרס אחרון

מעיקר הדין דשורפין בתחלת שש¹, ושייך לברך וצוננו שיש כאן מצוה מדבריהם, אבל למנהגנו ששורפין בסוף חמש כמו שני² תבאר בס' תל"ד³, אך יברך על ביעור כיון שאינו מצווה עדיין לבעור, והרי זה מברך באמצע השנה. וכן כתב הרא"ש⁴ בהדיא, אלא דסבירא ליה⁵ דמשהגיע שבע עובר עליו בכל יראה ובל ימצא מן התורה ומשהגיע שש עובר בכל יראה מדרבנן, וא"כ מן הדין צריך לבערו בסוף ה' כדי שלא יעבור כשתגיע שעה ו'⁶, ואפילו הכי כתב דאין לברך על זה, וכל שכן לדידן דאינו עובר בכל יראה עד הלילה⁷, ומשתגיע ז' הוא מצווה להתעסק בביעור מן התורה, ומדברי סופרים משתגיע ששית, אבל קודם לכן אינו מצווה כלל ואיך יברך. שהרי המפרש בים תוך ל' יום שהוא חייב לבדוק, ואף על פי כן אינו מברך, לפי שאינו זמן ביעור לרוב העולם כמו שיתבאר בס' תל"ז⁸, וכל שכן המבכר קודם שש, שאף לו בעצמו אינו זמן ביעור אלא מנהג בעלמא. ודווקא להלך בין שעה מועטת לשעות הרבה, דאם כן נתן דבריך לשיעורין⁹. ועוד כל שיעורי חכמים כך הוא ברגע שקודם זמן הברכה אם מברך הוה ליה ברכה לבטלה כיון שעדיין לא הגיע זמן המצוה אך יברך וצוננו. והפרי הרש"כ¹⁰ לשיטתו אויל דבס' תל"ז¹¹ סבירא ליה דכולי שתא זמניה הוא ומברך אבל לרמ"א שם¹² צ"ע. ואף הט"ז לא כ"כ אלא לפי מה שכתב הרא"ש¹³ דמשהגיע ז' איכא בל יראה דאורייתא¹⁴, ואם כן קודם ו' צריך לבער שלא יעבור בכל יראה דרבנן, אבל למש"ש¹⁵ הרמב"ם וראב"ד ומגיד משנה וכו"מ ומ"א וכן יעקב דאינו עובר בכל יראה עד הלילה, צ"ע האיך יברך. ובפרט למ"ש הרמב"ם¹⁶ וכל בו¹⁷ דאם רצה לבער בלילה הרשות בידו וא"צ להמתין למחר עד סמוך לזמן איסורו, א"כ שמע מינה דלא סבירא ליה כהרא"ש.

וכל זה למנהגנו שמבערין בסוף ה' צ, אבל אם מבער ממש ואילך פשיטא דמברך כדעת הט"ז ומ"א. ומ"ש החק יעקב¹⁸ קצת ראה שלא לברך מהא דאינו חוזר ומברך על הביעור למאן דאמר דשיחה מפסקת באמצע הבדיקה ע"ש, הגה עיין מ"ש הט"ז סק"ב האיך יברך ברכה אחת ב' פעמים במצוה אחת כו' ובסק"ג כתב כל שלא גמר עדיין אותו חלק נקרא התחלה אצלו כו' ע"ש הטיב¹⁹ ויתברר לך ביטול דברי החק יעקב ופשוט הוא למבין ודו"ק. ועיין בחק יעקב סי' תל"ה סק"ה כנראה שתזו בו ממה שכתב כאן והסכים שם לדעת הט"ז והמ"א שבכאן. ואף שבשיעורי כנסת הגדולה²⁰ לא סבירא ליה הכי, מכל מקום אנן נמשכים אחרי פסקי הט"ז ומ"א, ובפרט שטעמם ונימוקם עמם. וברו מן כל דין כיון שאנן קיימא לן בס' תמ"ז²¹ המוצא חמץ בפסח ומבערו מברך על ביעורו אף על פי שבידך על הבדיקה, א"כ כל שכן כשלא יברך על הבדיקה שמברך על הביעור כשמבער

בו מ"ז שם. וראה קונטרס אחרון סוף ס"ק א, שאם שרף החמץ בשעה ששית יכול לברך גם לדעה הא'.

ציונים לקונטרס אחרון

- ג כדלקמן סי' תמה ס"א.
- ד סעיף יג.
- ה פ"א סי': ומה שאין מברכין על ביעור בשעה פמישית ... קודם זמן איסוריה ... שיהא מצוה לברך עליו.
- ו פ"א סי' ט"ז, וכדלקמן בהג"ה.
- ז ראה שלחן הפסח ע' 52 ד"ה אמנם. ...
- ח כדלעיל סי' תלא ס"א.
- ט סעיף א.
- י ראה כללי הפוסקים והמוראה כלל נו.
- יא ס"ק א (במוסגר) שם הביא דברי הט"ז הנ"ל, דברך בשעה חמישית.
- יב ס"ק א.
- יג סעיף א, שכתב: ולא יברך אז על ביעור חמץ.
- יד ראה סגולת אברהם ע' 205.
- טו כדלעיל סי' תלא ס"א וש"נ.
- טז פ"ג ה"א.
- יז סי' מה (ו, א).
- יח רצוננו לומר סוף חמישית קודם שיתחיל איסוריה. וראה ערת יעקב סי' יב ד"ה וראותי. ושימות שיעורים (פסחים) סי' יד. סגולת אברהם ע' 206.
- יט דהוצאת חמץ מן הבית קודם זמן איסוריה ... היינו שלא יעבור עליו בכל יראה.
- כ כדלקמן סי' תלד ס"ג.
- כא ס"ק ו.
- כב טעם החילוק ביניהם נתבאר לקמן סוף ס"ז, בשו"ע מכת"י.
- כג הגב"ז סוף אות ב.
- כד סעיף א.

הלכות פסח תלב

יח

שמכרכין בשעת בדיקה¹³ זה שלא בירך בשעת בדיקה צריך לברך¹⁴ בשעת השריפה ויש לחוש¹⁵ לברך אותה בלא שם ומלכות?¹⁶

ז אסור להפסיק בשום דיבור בין הברכה לתחלת הבדיקה¹⁷ בדרך שאסור להפסיק בשאר כל המצוות בין הברכה לתחלת עשיית המצוות¹⁸ ולכתחילה יזהר שלא ידבר בינתיים כלל אפילו מעניני צרכי הבדיקה¹⁹ אלא אם כן הוא בענין שאי אפשר לו להתחיל לבדוק אם לא ישיח²⁰ אבל אם עבר ושח בינתיים בצרכי הבדיקה אין צריך לחזור ולברך אפילו היה אפשר לבדוק בלא שיחה זו²¹ אבל אם שח בינתיים שיחה שאינה מענין הבדיקה כלל צריך לחזור ולברך²²:

ז כמה דברים אמורים כששח קודם שהתחיל לבדוק אבל אם שח לאחר שהתחיל לבדוק אין צריך לחזור ולברך²³ כיון שכבר התחיל במצוה שצריך עליה²⁴ (עיין סי' תקצ"ב²⁵) וכן אם הולך ובוזק מחדר לחדר ומכית לבית אין הליכה זו שבאמצע מצוה חשובה הפסק להצריכו לחזור ולברך כמו שאין השיחה שבאמצע מצוה חשובה הפסק²⁶.

ומכל מקום לכתחלה אין להשיח שום שיחה באמצע הבדיקה²⁷ אפילו בדברי תורה²⁸ כי אם מעניני צרכי הבדיקה לפי שיש אמורים²⁹ שאף המשיח באמצע המצוה הרי זה הפסק וצריך לחזור ולברך כשיגמור המצוה ואינו דומה למשיח באמצע סעודתו כשיושב בסוכה שאין צריך לחזור ולברך לישוב בסוכה³⁰ לפי שאינו מוכרח בישיבתו זו שלאחר השיחה שאם רצה שלא לאכול עוד ושלא לישוב בסוכה הרשות בידו אבל בבדיקת חמץ מוכרח הוא לגמור את הבדיקה שלאחר השיחה שחייב לבדוק בכל המקומות שמכניסין בהן חמץ ואלו היה שוכח לברך בתחילת בדיקתו היה חייב לברך בגמור בדיקתו³¹ לכן

קונטרס אחרון

משש ואילך. ובפנים סתמתי הדברים ולא חילקתי בביאור בין קודם שש לאחר שש, מאחר שהחילוק זה אינו מבורר בהדיא באתרוגים אף על פי שהוא מוכרח³² לדעת רמ"א סי' תל"ו³³ וכל שאר האחרונים הנמשכים אחריו כמ"ש³⁴. ועיין כמה שכתבתי בס"י המיו בפנים³⁵.

לז רא"ש פ"א סי"ג. שרית כלל יד סי' ג. טור ושורע סי"א.
לה פ"דח סוף סי"א.
לט סעיף ז (לענין שופר). וראה גם סי' הקצ"ב סוף סי"ב.
מ בית הולד י"ד סי' רפ"ג. חז"י סי' ק"ג. וראה גם לקמן סי' הקצ"ב שם. לעיל סי' קד"ב ושי"ג.
מא רא"ש שם. טור ושורע שם. וכלי סכודור.
מב ע"י ט"ז סי' ק"ג, שרייק בברייתו הרא"ש גמור שדוקא שיחה בבטלה אסור. ואח"כ כתב להגמור לכתחלה כדעת האוסרת בכל ענין ודוק. וראה לקמן סי' הקצ"ב סי' לענין הפסקה בתקיעות בעניני התפלה.
מג רא"ש. ב"י. ח"א. ובכת"י: מודרני פ"ק רמז הקלו בשם תשובת הגאונים. שכלי הקצ"ב סי' רז בשם רבינו סעריה גאון. ברכת אברהם (פריש) ח"ד סי' קל"ט. שרידו כנסת הגדולה הרמ"ש אות ג.
מד בכת"י: כמ"ש סי' תר"ש (ראה לקמן סי' ס"ג).
מה ראה הע"ב ע"ר ע' 18. רשימות שעורים (פסחים) ח"ב סי' כו הערה ג.

כו ברלעיל סעיף א.
כז בכת"י: על ביעור חמץ.
כט בכת"י: לדבריו.
ל שרידו כנסת הגדולה הנב"י סוף אות ב. אליה רבה סי' ג. חז"י סוף סי' ק"ג. וראה לעיל סי' מו סי' ושי"ג.
לא רא"ש פ"א סי"ג. שרית כלל יד סי' ג. טור ושורע סי"א.
לב ראה לעיל סי' ח סכ"ב (ציצית). סי' כה סי"ח ואילך (תפילין). לקמן סי' הקצ"ב סי' (שופר). ואם הברכה היא אחרי עשיית המצוה, ראה לעיל סי' קנ"ח סוף סי"ז ושי"ג.
לג חז"א סי' קס"ו. סי' לעיל שם סי' ושי"ג וכו"ה במידות.
לד חז"א סי' כה סי' ק"ט. לעיל שם סי' כ"ב. סי' הקצ"ב סי' ק"ג. לקמן שם סוף סי' ג. ע"י סי' קס"ו סוף סי' רמ"ג. רמ"ג שאי אפשר לו הרי זה כדעת.
לה חשמונות אחרונים, שלא הצריכו לחזור אלא כששח שלא מעניני הבדיקה. וראה גם לקמן סי' תנו סי"ד.
לו המסכת הפוסקים. מ"א סי' ק"ג. ח"א סי' ג.

ציגונים לקונטרס אחרון

כח סעיף ב. גבי המוצא חמץ בפסח, שקודם שעה ששית אינו מברך; ואפשר שאינו מברך עד הלילה.

כח ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל שמה.
כו סעיף א.
כז שהובא (הרמ"א) לעיל.

הלכות פסח תלב

יט

גם עכשיו חייב לחזור ולברך כיון שהפסיק בשחה אחר ברכה הראשונה¹⁰¹ וכן כיוצא בזה בשאר כל מצות שהן חובה ואי אפשר לאדם לפטור את עצמו מהן¹⁰²:

ח חובת הבדיקה היא על בעה"ב אבל בני ביתו האוכלים משלו אין חוב הבדיקה חל עליהם כלל¹⁰³ (אלא אם כן אין האיש בביתו כמ"ש ס"ה תל"ו¹⁰⁴) כיון שאין החמץ שלהם¹⁰⁵.

אבל אם בעה"ב רוצה לעשות בני ביתו שלוחים לדרב מצוה שיבדקו הם הרשות בידו¹⁰⁶ ויברכו הם ברכת על כיעור חמץ¹⁰⁷.

ומכל מקום נכון הדרב שיבדק הוא בעצמו¹⁰⁸ שכן הוא בכל המצות מצוה בו יותר מבשלוהו¹⁰⁹ ואם אינו יכול לטרוח בעצמו לבדוק בכל החדרים ובכל המקומות יבדוק הוא חדר אחר או זוית אחת ויעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שמברך על בדיקתו ויבין להוציאם כברכתו והם יענו אמן¹¹⁰ אחר ברכתו ויתכוונו לצאת כברכתו¹¹¹ ויתפירו לבדוק איש איש למקומו¹¹² ויהרו שמיד אחר ששמעו הברכה¹¹³ יתחילו לבדוק בתדרים הסמוכים לבית ששמעו הברכה בתוכו אבל לא ילכו מיד לבית אחר לבדוק לפי שההליכה מבית לבית חשובה הפסק בין הברכה לתחלת עשיית המצוה¹¹⁴ כמו שנתבאר בסיומן ח"ו ע"ש:

ט וכל זה לתחלה אבל בדעבר שעברו והפסיקו בין שמיעת הברכה לתחלת הבדיקה או אפילו לא שמעו כלל את הברכה מבעה"ב אינן צריכים לברך על בדיקתם כיון שהם עצמם אינם חייבים בבדיקה זו ואינן בודקין אלא כדי לפטור את בעה"ב מהחוב (פ) וכיון שבעה"ב בעצמו אם היה בודק גם אותן המקומות שבני ביתו בודקין לא היה מחויב לחזור ולברך על אותן המקומות כיון שכבר בידך פעם אחת¹¹⁵ לפיכך גם בני

קונטרס אחרון

(ב) וזכין שבעה"ב בעצמו אם היה בודק בו כן מתבאר ממ"ש העולת שבת סימן תקפ"ה סעיף

בבדיקה, אלא שבעל הבית מציאו (ולענין כישול ראה לקמן סי' תלו סוף סי' יא). וראה סגולת אברהם ע' 194.

נא ראה גם לקמן סי' תע ס"ז.

נד ח"א ס"ק ג. משמעות עולת שבת סי' ט' תקפה ס"ב ע"י ח"י ס"ק יא (שהן נכנסים ורקמן ס"ב, משמע שכלאו ארבע צריכים לברך). וראה לעיל סי' ריג ס"ז שאחר מברך במלום. וראה שלחן המלך ח"ב ע' לו.

נג אחרונים. ס"א ס"ק ה. ח"י ס"ק ג.

נד קדושים טא, א. וראה גם לעיל סי' רג ס"ד ושי"ג נח מרדכי' הל' בריקת חמץ (אות ד' ע' מד). כ"ח כסוף המיומן. ח"י ס"ק א. ובסוחר: ויעמיד בו (מבלי תנאי של ואם אינו יכול בו). וראה אליך חפ"ז ע' קט. הע"ב מנ ע' פ. כנס תורה ח"ב ע' נה. שלחן המלך ח"ב ע' לח ואילך.

נו ברעילי סי' ריג ס"ד ושי"ג.

נז ר"איש שם, וטור שוריע שם.

נח ראה לעיל סי' קטו ס"ה.

נט ח"א סי' ח ס"ק ה. פרי"ח ס"ב.

ס סעיף כב. משא"כ מנדר לחור, כמבאר בק"א שם ס"ה. וראה לעיל סי' קטו ס"ב שלכתחלה לא יפסיק בין ברכה לאכילה, גם בהליכה מנדר לחור. וכל"ה בסדר (ולא ילכו לבדוק תוך ארבע הברכה לחור אחר). וראה פנמי יעקב ד' ע' יח.

סא ראה קובץ ידיל תורה (ג). נג ע' רלא.

מו ברכת אברהם שם. ס"ז ס"ק ג. ובס"י תקצב ס"ק ב.

מז כולקמן סי' תקצב מ"ז. ובת"י: והא דאינו מברך על ביעור חמץ פעם שנית לטרוח כששורף את החמץ בשעה ה' דהא הפסיק ושהה הרבה בין הבדיקה להביעור ולמה אינו חוזר ומברך (שהרי מעיקר הדין היה ראוי לברך על ביעור זה אלא שהוא נוסד בברכה שבידך על הבדיקה כמו שנתבאר לעיל סי' א) ומשום

דהבדיקה והביעור הוא חשוב כעושה ב' פעמים מצוה אחת ולא שייך לומר ב' פעמים וצונו במצוה אחת (ס"ז ס"ק ב) כמא"כ באמצע הבדיקה אותו החלק שלא גמר עדיין ונראה התחלה (ס"ז ס"ק ג) אצלו שמתחיל לעשות עוד בדיקה אחרת והוא כצילו עושה שתי מצות אבל הביעור הוא גמר ענין הבדיקה שמתברר מה שבודק כבר וגם הבדיקה לצורך הביעור היא כמו שנתבאר לעיל

וא"כ היאך יברך ב' פעמים וצונו במצוה אחת. ומשום הכי נמי נשאל בידך בשעת הבדיקה יש אומרים (ס"ז ס"ק ב) לברך בשעה ה' ע"י מה שנתבאר לעיל (ק"א) שם. ונתבאר שם (ד"ה וכל זה) תמצית חילוק זה ברעת דמ"ג. אבל ראה שם שלא קרי"ל כוונה (לענין סוף שעה ה'). ולכן נשפט קצתו על כש"ע בא"ן. וראה קובץ ידיל תורה (כ"ג) נג ע' רלא. שם נג ע' פסד.

מח ומחשבות הדא"ש פ"א ס"ה. וטור שוריע ס"ב. מט סעיף ג.

נ ראה לקמן סי' תלו ס"ב. שאורה שיש לו חמץ חייב

הלכות פסח תלב

כ

ביתו שעושים שלוחותו אינם חייבין לברך^ט ומכל מקום לכתחלה אין להם לברוק בלא שמועת הברכה שהרי הם עושים מצוה ואין לעשות מצוה בלא ברכה לפניו^י:

י כשהוא רוצה לעשות שלוח לבריקת המין יכול לעשות אפילו עבד או אשה או קטן^{יא} כשיש בו ריעת^{יב} ויכולת לברוק ככל משפטו הבריקה שיתבארו בס"ה הל"ג שהכל כשרים לבריקת המין^{יג} והכל נאמנים על הבריקה^{יד} ואין חוששין שזא או תעצלו לברוק יפה וישקרו לומר יפה ברקנו^{טו} דכיון שבריקת המין אינו אלא מדבריו סופרים

קונטרס אחרון

ב' וכ"כ האלי' זוטא שם ס"ז * . וכן משמע לכאורה * שאם התחיל אחד לתקוע ולא יכול להשלים בראש^א וטור שהביאו ראה מתוספתא^א דעשרה שעושין מצוה אחד מברך לכולן, והתם אם רצו כל אחד מברך לעצמו כמבואר בשיע' סי' ה' יג, ולמה הצריכו הרא"ש וטושי"ע להעמידם אצלו יעשו כמו שירצו, אלא על כרחך צריך לומר כמ"ש העולת שבת ואל"י זוטא וחק יעקב^א דאין לברך ב' פעמים וגם לפטור בלא כלום אינו נכון כמ"ש החק יעקב** ולכן צריכין לצאת בברכת בעל הבית, ועי' הביא הרא"ש ראה דיוצאים בברכתו ולא תזמא מאי מהני ברכת בעה"ב לבני ביתו.

ועי' ביו"ד סי' רס"ה [ג] בהג"ה דכשתחור על ציצין המעכבין חזור ומברך^א, אלמא דמברכין על מצוה אחת ב' פעמים ויש לישב ודו"ק. ובלאו הכי לא קשי מידי, דחוב מילה זו היא על כל ישראל ולא מדין ערבות בלבד^א, שהיי אפילו קטן שאין לו אב חייבין ב"ד למולו מדכתיב^א המול לכם כדאיתא בפ"ק דקדושין^א, מה שאין כן בבדיקה ושופר וזה המוציא ידי חובתו אין עליו חיוב אלא מחמת ערבות בלבד, וכיון שהמחויב עצמו יצא ידי חובת הברכה גם המוציא ידי חובתו לא יברך:

אבל בס"י רס"ג^א נתבאר שיש חולקין על זה עיין במה שכתבתי בס"ה ד:
* ולא דמי לשופר^א שהתוקע כבר שמע התקיעות עם הברכה, ובברכה ההיא הוא יוצא ידי חובתו גם על תקיעות אלו שהוא חייב לתוקעם מחמת ערבות, שבאמצע המצוה לא שייך הפסק, מה שאין כן בני ביתו שלא בירכו כלל על שום בדיקה ודו"ק.

ועי' ב"י דמי לשופר^א שהתוקע כבר שמע התקיעות עם הברכה, ובברכה ההיא הוא יוצא ידי חובתו גם על תקיעות אלו שהוא חייב לתוקעם מחמת ערבות, שבאמצע המצוה לא שייך הפסק, מה שאין כן בני ביתו שלא בירכו כלל על שום בדיקה ודו"ק.

אבל בס"י רס"ג^א נתבאר שיש חולקין על זה עיין במה שכתבתי בס"ה ד:

(ועי' בס"י קצ"ז [ס"ז] שחייבין הם מדין ערבות) ואין לעשות מצוה בלא ברכה שפניה.
יד ז"י ס"ק ג. אלה רבה ס"ק ו. ממשמעות מר"ל הל' בריקת המין (אות יב ע' טג). וראה גם רמב"ם פ"ב ה"ג.
טו רמב"ם שם. מור וש"ע סי' תלו ס"ד. לקטן שם ס"ה.
טז ברייתא ד, א. מור וש"ע שם.
טז ראה לקטן סי' תלו ס"ז, שאם לא יבשל והוי איסור תורה אינם נאמנים אפ"י שהיה כרים, ממעט שיש מורה גרול בבריקה, וש"פ.

טב עולת שבת כאן ס"ב ולקטן סי' תקפה ס"ב. ואליה זוטא בס"י תקפה ס"ק ד. ז"י ס"ק יא. וראה קונטרס אחרון. וכן הביא רביהם לעיל סי' רטג ממ"ז, ברעה הא'. אבל אח"כ סיים שם: "יש חולקים על זה וכן תפשט המנהג מברית אל"י (שגם הסמוכות על שלחן בעל הבית מברכות על הדלקת נר שבת, אף שבעלת הבית כבר בירכה והן אינן מדליקות אלא בשליחות בעלת הבית). וראה תהלה לדור ח"ג ס"ט ט. רב פעלים ח"ב י"ד סי' ב ר"ה ודנה נצוני.
טג ח"י שם. ובת"י^א בבדיקתם אף שאינן חייבין בה

צינוים לקונטרס אחרון

לו כעין זה חילק בדגול מרובה על המ"א ס"ק ו.
לז בראשית יז, י.
לח כט, א.
לט קונטרס אחרון ס"ק ה. שם כתב בתחלה כמבואר כאן, ואח"כ חזר וכתוב: "זמיתו פשטא דלישנא דרא"ש וטור משמע דנאי להיפך", ומיישב בזה המנהג שגם הסמוכות על שלחן בעל הבית מברכות על הדלקת נר שבת, אף שבעלת הבית כבר בירכה והן אינן מדליקות אלא בשליחות בעלת הבית.

כט ס"ק ד. ולקטן שם ס"ט.
ל פ"א ס"י.
לא ברכות פ"ז ה"כ.
לב לעיל שם ס"א וש"פ.
לג כאן ס"ק יא.
לד לקטן שם ס"ט, שפאלפו לכתחלה יכול לתקוע בלא שמועת הברכה.
לה אף שהמולה הוא שלוחו של האב, וכבר יצא בברכה הראשונה, וראה חקרי הלכות ח"ג לט, א.
סגולת אברהם שם.

הלכות פסח תלב

כא

שמן התורה די בביטול בלבד כמו שנתבאר בסימן תל"א^ט לפיכך האמונים חכמים^ט והם אמרו לברוק והם אמרו שהללו נאמנים על הברוקה^ט (ואע"ג דכל היכא דאתחוק איסורא דרבנן אין הקטן^ט נאמן לומר תקנתי האיסור כמו"ש ביורה דעה סי' קכ"ז^ט והכא נמי אתחוק איסורא שהבית הוא מלא חמין כל השנה אפילו הכי נאמן הקטן לומר בערתי החמין מן הבית הואיל והיה בידו לבער^ט וכל דבר שהיה בידו לעשותו נאמן לומר שעשאה כמו שנתבאר ביורה דעה שם ובסי' ק"כ^ט ע"ן שם).

ומכל מקום מצוה מן המובחר^ט שלא לסמוך לכתחלה בבדיקתו אלא על אנשים בני חורין שהגיעו לכלל המצוה דהיינו מ"ג שנה ואילך^ט לפי שהברוקה בהלכתה יש בה מורה גדול^ט ויש להושיע שמה יתעצלו ולא יבדקו יפה:

יא הנהוגים להניח פתיתי חמין בבית בכמה מקומות קודם בדיקת הבודק^ט ויהרו להניח חמין קשה שאינו מתפרר שמה יתפרר ממנו מעט וישאר ממנו^ט בבית בפסח וגם יזהרו לשמרו שלא יגררו ממנו עכברים או קטנים^ט ועל דרך שיתבאר בסי' תל"ד^ט ומעיקר הדין אין צריך כלל להניח פתיתים הללו קודם בדיקה שאף אם יבדוק הבודק ולא ימצא שום חמין בבדיקתו אף על פי כן לא בורך לכמלה שכך המצוה לברוק החמין ולהפשי אחריו שמה ימצא ממנו מאומה ואם לא מצא אין בכך כלום ובכך קיים המצוה כתקונה^ט אבל כבר נתפשט המנהג להניח^ט ומנהג של ישראל תורה היא^ט:

יב יש מהמדקקים ליטול ידיהם קודם הברוקה^ט ואע"פ שהטומל ידיו במקום שלא תקנו החכמים הרי זה מגסי הרוח^ט מכל מקום מאחר שבדיקת חמין היא באה לטהרת הרגל כמו"ש למעלה^ט א"כ מצוה חשובה היא וראויה להיות בנקיות^ט:

- טו סעיף ב.**
ע נמרא דף ד', ב. וראה גם לקמן סי' תל"ז ס"ה"ו.
עא רש"י שם ד"ה בירבבן.
עב נושא"כ האשה ועבר נאמנין בירבבן אפילו אינו בדם (תוס' שם ד"ה הימננהו), כדלעיל סי' שצט ספ"ג.
עג סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדיעו, וראה רמ"א שם סוף סי' ג', שבדיקת חמין הימננהו רבנן כיון דלא אתחוק איסורא. ובמ"א סי' תל"ז ס"ק ח חלק ע"לו ובכח דהוי אתחוק איסורא (ראה גם לקמן סי' תל"ז ס"ה), ובמ"א הימננהו נשעם בידו. וראה לקמן חו"ד סי' א ס"ק מ"ב לקמן אינו נאמן כי אם ברב"ר מופרים שאין להם ספק מן התורה כדלעיל סוף קכ"ז (שהוא כתרין התוס' עירובין לא, ב ד"ה כאן, ובאן לא התירו אלא בבית שלהם). וראה הערת לש"שע' אוד"ה תל"ז פסח סי' תל"ז ס"ז.
עד תוס' ד', ב ס"ה הימננהו. ח"א סי' תל"ז ס"ק ח. וראה גם לעיל סי' שצט ספ"ג (שכתחונין אפילו בירבבן אינו נאמן). וראה סגולת אברתם ע' 195.
עה סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדיעו. וראה שריע שם ס"ד שאינו נאמן על מבילת כלים. ובכ"ז שם (ומ"ו ס"ק פז) דהיינו לפי שפבילת כלים דראויותא. ובמ"א שם הובא מה דברבבן דאתחוק מנהי בידו.
עו עולת שבת ס"ב.
עז תהר"ד שם (ולענין נשים) ב"ח סי' תל"ז ס"ב ד"ה ומ"ש רבנו ואינו. מ"א שם ס"ק י"ד וסי' תל"ז ס"ק ח. ח"י כאן ס"ק י' (נשים קטנים ועבדים).
- עח** ראה לקמן סי' תל"ז ס"ז וש"כ.
עט דרכי משה ס"ק ב בשם מהר"ז ברין, רמ"א שם. פ"ע"ה שער תג המצוה סוף פ"ה.
פ בבכ"ז: מונח.
פא אחרונים. מהר"ל הל' בדיקת חמין (אנת ח. ע' ב). משה משה סי' תקנה. מ"א במקף המימן. ח"י ס"ק ג. וראה אלה ונשא ס"ק ב.
פב ס"א"ב.
פג שבלי הלקט סי' רי בשם תשובות הגאונים. ות"א ס"ב. כל בו סי' מ"ח (ג. ד). וראה שם ג' בשם רב האי גאון). וראה גם מהר"ל שם. מ"ז ס"ק ד. וראה הע"ב תשע"ב 36.
פד ראה ח"י ס"ק י"ד מעמי מנהג זה. ועוד מעמים נתבאר בלקו"ש מעמים. ומגנים להנש"פ. וב"ה בסידור; והנהג להניח פתיתי חמין קשה וכן מה קודם הבדיקה כדי שיצאם הבודק ועל פי הקבלה יש להניח עשרה פתיתין, וש"כ. ועוד שם, שיש לשרוף עשרה פתיתין.
פה ראה גם לעיל סי' קפ סוף ס"ז. לקמן סי' תנ"ב ס"ד. סי' תנ"ב ספ"ג.
פו מנהגים (קלוינר) סי' צד ה"ג"ח ב בשם רבינו אפרים. מהר"ל הל' בדיקת חמין (אנת ב' ע' לו). ב"ח במקף המימן. עולת שבת ס"ב.
פז כדלעיל סי' קנ"ה ס"א וש"נ.
פח סעיף ג.
פט ב"ח במקף המימן בשם רש"י.